

προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

ΔΕΚ 1984

Τα οξυμένα προβλήματα περιβάλλοντος και η πάλη για την πραγματική αλλαγή

Ένα από τα θέματα που βρίσκονται σήμερα στο προσκήνιο της επικαιρότητας, λόγω και της όξυνσης που παρουσιάζει στη χώρα μας, είναι το περιβάλλον.

Σαν περιβάλλον εξετάζουμε

1) το φυσικό περιβάλλον (αέρας, νερό, έδαφος, χλωρίδα και πανίδα) και τους φυσικούς πόρους (ορυκτός πλούτος, ενέργεια κλπ)

2) το δομημένο περιβάλλον (πόλεις)

3) το εργασιακό περιβάλλον (χώροι δουλειάς)

Τα προβλήματα περιβάλλοντος, που παρουσιάζονται με την εξάντληση των φυσικών πόρων, την κάθε είδους ρύπανση (ατμοσφαιρική, θαλάσσια, ηχορρύπανση, κλπ) και με την διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας, είναι στο σύνολο τους προβλήματα στη σχέση ανθρώπου-φύσης.

Κατά τον Μαρξ^[1], ο άνθρωπος, με την εργασία μετατρέπεται και προσαρμόζει τη φύση στις ανάγκες του, ενώ ταυτόχρονα επιδρά πάνω της δυναμικά, θετικά ή αρνητικά. Το κλειδί για την σωστή ανάλυση της σχέσης ανθρώπου - φύσης, είναι επομένως η εξακρίβωση των νομοτελειών που διέπουν την υλική παραγωγή, που γεννιέται από την εργασία, δηλαδή της μορφής των παραγωγικών σχέσεων.

Ο καπιταλισμός σαν σύστημα ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής και συνεπώς και στο περιβάλλον, όπου όλες οι παραγωγικές δυνάμεις χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την εξασφάλιση του μεγίστου κέρδους από τον καπιταλιστή, οδηγεί στην καταλήστευση και λεηλάτηση της φύσης. «Η καπιταλιστική παραγωγή αναπτύσσει λοιπόν μόνο την τεχνική και την σύνθεση (combination) της κοινωνικής παραγωγικής διαδικασίας με το να θάβει ταυτόχρονα την πηγή κάθε πλούτου: τη γη και τον άνθρωπο»^[2]

Στον καπιταλισμό η σχέση ανθρώπου-φύσης αποβαίνει μια ολομέτωπη επίθεση του κυρίαρχου ανθρώπου στην παθητική φύση. Η ανατροπή των καπιταλιστικών παραγωγικών σχέσεων, η κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας, η εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού τοποθετούν τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση σε νέες βάσεις. Η κοινωνική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, στη γη, στους φυσικούς πόρους σημαίνει, ότι στη θέση των στενών, αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων των ξεχωριστών καπιταλιστών, που φροντίζουν μόνο για το κέρδος τους και εκμεταλλεύονται ανελέητα τη φύση και τον άνθρωπο, μπαίνει το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, σαν κινητήρια δύναμη της κοινωνίας.

Έτσι δίνεται η δυνατότητα για συνολικές και μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις, που δεν θα εξαρτώνται από το «κέφι» του κάθε καπιταλιστή να επενδύει σήμερα εδώ και αύριο εκεί, να εκμεταλλεύεται εξαντλητικά τους φυσικούς πόρους, να ρυπαίνει και να σπαταλά κοινωνικά αγαθά, όπως είναι το νερό κι ο αέρας. Η κατάργηση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής δίνει στην κοινωνία τη δυνατότητα να παράγει προϊόντα, που ανταποκρίνονται πραγματικά στις ανθρώπινες ανάγκες και όχι προϊόντα, που ανταποκρίνονται σε τεχνητές ανάγκες, που δημιουργήσαν τα μονοπώλια με τη διαφήμιση για να θησαυρίζουν. Έτσι γίνεται δυνατή η εξοικονόμηση πρώτων υλών και αποφεύγονται εκείνες οι επικίνδυνες ουσίες, που προέρχονται από τη χρήση άχρηστων αντικειμένων. Η πλήρης ανάπτυξη της δημοκρατίας με τη συμμετοχή των μαζικών οργανώσεων στη διοίκηση του σοσιαλιστικού κράτους βάζει σοβαρά εμπόδια στην επιβολή στενά τεχνοκρατικών απόψεων και συμβάλλει στην προώθηση λύσεων σύμφωνων με την πείρα και τα συμφέροντα των εργαζομένων. Στο σοσιαλισμό η φύση γίνεται πηγή πλούτου και αναψυχής για όλο το λαό, που έχει κάθε συμφέρον να την προστατεύει.

^[1]. «Η εργασία είναι ουσιαστικά μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν ο άνθρωπος και η φύση και στην οποία ο άνθρωπος με δική του πρωτοβουλία αρχίζει, κανονίζει και ρυθμίζει τις υλικές αλληλεπιδράσεις του με τη φύση» Κ. Μαρξ, Κεφάλαιο, Τόμος 1ος.

^[2], Κ. Μαρξ, Το Κεφάλαιο. Τόμος 1ος. Γερμανική έκδοση (DIETZ VERLAG BERLIN 1974), τέλος 13ου κεφαλαίου, σελ. 530.

Ήδη σε πολλές σοσιαλιστικές χώρες (ΕΣΣΔ, Βουλγαρία, ΛΔ Γερμανίας) έχουν γίνει σημαντικά και πρωτοφανή βήματα για την προστασία του περιβάλλοντος ^{13<}.

Στην χώρα μας τα προβλήματα του περιβάλλοντος δημιουργούνται από τον καπιταλιστικό τρόπο ανάπτυξης της και οξύνονται από την εξάρτηση της από το ξένο κεφάλαιο.

Η διείσδυση του ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα άρχισε με την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους και πήρε σιγά-σιγά μαζικό χαρακτήρα. Στα μεταπολεμικά χρόνια η αύξηση και επέκταση της δράσης των πολυεθνικών στην Ελλάδα, η πρόσδεση της οικονομικά και πολιτικοστρατιωτικά στους οργανισμούς του διεθνούς ιμπεριαλισμού (ΝΑΤΟ, ΕΟΚ) και η ανάπτυξη του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού βαθαίνουν ακόμα πιο πολύ την υποταγή των εθνικών συμφερόντων στα συμφέροντα των ντόπιων και ξένων μονοπωλίων και σημαδεύουν την ανάπτυξη της χώρας σ' όλους τους τομείς.

Τα οξυμένα προβλήματα περιβάλλοντος, που αντιμετωπίζει σήμερα η χώρα μας, όπως ήδη παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο τεύχος της ΚΟΜΕΠ ^{14<}, φανερώνουν με κραυγαλέο τρόπο το αδιέξοδο, στο οποίο οδήγησε η ανάπτυξη αυτή.

Οι φυσικοί πόροι της χώρας κατασπαταλιούνται παραχωρημένοι οι περισσότεροι στα ντόπια και ξένα μονοπώλια, ουσιαστικά άνευ όρων. Τα ορυκτά και μεταλλεύματα, που διαθέτει η Ελλάδα σε μεγάλη ποικιλία, τα εκμεταλλεύεται από τότε που άρχισαν να εξορύσσονται, η ιδιωτική πρωτοβουλία. Τα μεγαλύτερα κοιτάσματα του βωξίτη (όπου η Ελλάδα κατέχει την 6η θέση στον κόσμο και την 1η στην Δυτική Ευρώπη) έχουν δοθεί στη γαλλική Πεσινέ, που τα χρησιμοποιεί για να φτιάχνει αλουμίνιο. Σύμφωνα με τη ληστρική σύμβαση, που έχει υπογραφεί, το ελληνικό δημόσιο είναι υποχρεωμένο να παραχωρεί το ηλεκτρικό ρεύμα στην Πεσινέ σε τιμές εξευτελιστικές (πολύ χαμηλότερες από τις τιμές που ισχύουν διεθνώς για τις βιομηχανίες αλουμινίου), ενώ η Πεσινέ πουλάει στη χώρα μας μόλις το 15% του συνολικού αλουμινίου που παράγει εδώ κι αυτό με κατέλο. Η εκμετάλλευση του πρώτου

ελληνικού πετρελαίου, του Πρίνου, έχει εκχωρηθεί σε μια κοινοπραξία 4 πολυεθνικών που αποκομίζουν τεράστια υπερκέρδη χάρη στους ασύμφορους όρους της σύμβασης, που έχει υπογραφεί, και επιπλέον αντλούν το πετρέλαιο με τέτοιο εντατικό τρόπο ώστε να περιορίζεται δραστικά η ποσότητα του πετρελαίου, που μπορεί να αντληθεί. Υπάρχει κίνδυνος δηλαδή αντί να αντληθεί το μισό και παραπάνω πετρέλαιο του κοιτάσματος, όπως είναι η συνηθισμένη πρακτική, να γίνει δυνατή η άντληση μόνο του 1/4, λόγω πρόωρης εξάντλησης του πετρελαιοφόρου κοιτάσματος. ^{15<}

Η ελληνική βιομηχανία αναπτύσσεται ανομοιόμορφα και ανισόμετρα και μόνο στο βαθμό που συμφέρει τα μονοπώλια. Χαρακτηριστική για την ανομοιομορφία είναι η καθυστέρηση στον τομέα της βαριάς βιομηχανίας και η έλλειψη καθετοποίησης στην παραγωγή (επεξεργασία της πρώτης ύλης μέχρι το τελικό προϊόν).

Η ανισομέρεια εκφράζεται με την εγκατάσταση βιομηχανιών σε λίγες αστικές περιοχές (Αθήνα, Θεσ/νίκη, Πάτρα, Βόλος). Το ελληνικό κράτος για να διευκολύνει τα μονοπώλια τους προσφέρει την έτοιμη υποδομή των αστικών και εμπορικών κέντρων, αδιαφορώντας για την ισόμετρη ανάπτυξη της χώρας και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι βιομηχανίες εγκαθίστανται αυθαίρετα χωρίς έλεγχο, χωρίς στοιχειώδεις εγκαταστάσεις αντιρρύπανσης, κοντά σε κατοικίες, σε κλειστούς κόλπους και κοιλάδες με περιορισμένες δυνατότητες αυτοκαθαρισμού, ακόμα και σε αρχαιολογικούς χώρους.

Έτσι το 1930 δόθηκε άδεια για ανέγερση της ΤΙΤΑΝ πάνω στο αρχαίο θέατρο της Ελευσίνας. Οι σοβαρότερες καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος είναι συνδεδεμένες με τη λειτουργία μεγάλων μονοπωλιακών επιχειρήσεων. Έτσι έχουμε στη Δραπετσώνα το συγκρότημα Μποδοσάκη με τη μονάδα λιπασμάτων, στο Ν. Ευβοϊκό την Λάρκο, που ρίχνει τις σκουριές στη θάλασσα, στη Θεσ/νίκη την ΕΣΣΟ-Πάπας, και την Εθύλ στη Χαλκίδα και στο Βόλο τα τσιμεντάδικα, στην Ελευσίνα τη Χαλυβουργική, την Πετρόλα, τα Ναυπηγεία του Νιάρχου κλπ.

^{13<} Η Μόσχα είναι σήμερα η πιο πράσινη πόλη του κόσμου. Σήμερα σε κάθε κάτοικο της αντιστοιχούν 18τμ πράσινου ενώ μέχρι το 1990 θα αντιστοιχούν 26τμ πράσινου... Η ΣΕ είναι η πρώτη χώρα στον κόσμο που καθόρισε το μάξιμουμ επιτρεπτό ποσοστό συγκέντρωσης ρύπων στην ατμόσφαιρα. Η ανάπτυξη των υπηρεσιών κεντρικής θέρμανσης έχει προσλάβει τέτοια έκταση ώστε να είναι αδύνατη η σύγκριση με οποιαδήποτε καπιταλιστική χώρα. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα να απαλλαγούν οι πόλεις από τις ατομικές εγκαταστάσεις θέρμανσης, που μόλυναν την ατμόσφαιρα... Μέσα στα τελευταία 5 χρόνια κατασκευάστηκαν στο Βόλγα και στο Ουράλ 670 συγκροτήματα καθαρισμού και διύλισης των νερών...» από το «Μαρξισμός και Περιβάλλον» του Γκυ Μπιολά εκδόσεις ΠΑΝΟΡΑΜΑ. Αθήνα 1976.

^{14<} Λ. Σεβασλίδη «Προβλήματα ρύπανσης του περιβάλλοντος» ΚΟΜΕΠ τεύχος 12/83.

^{15<} Μ. Νικολάου: «Το κύκλωμα του πετρελαίου» - ΚΜΕ - επίκαιρα θέματα - εκδ. ΣΕ.

Σημαντικές είναι και οι καταστροφές του περιβάλλοντος από το στρεβλό τρόπο ανάπτυξης του τουρισμού. Ο τουρισμός αναπτύχθηκε γρήγορα για να καλύψει το συναλλαγματικό έλλειμμα, που δημιούργησαν οι υπέρογκες εισαγωγές, χρησιμοποιώντας σαν «κράχτη» τις φυσικές ομορφιές και την ιστορική παράδοση της χώρας για την προσέλκυση τουριστών. Η θάλασσα επιχωματώθηκε σε πολλά μέρη. Μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα χτίστηκαν αυθαίρετα, σε δυσαρμονία και σε βάρος του φυσικού τοπίου, καταστρέφοντας περιοχές απaráμιλλου φυσικού κάλλους και αρχαιολογικής αξίας.

Κυρίαρχο γνώρισμα της μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας είναι οι υπέρογκες οικοδομικές επενδύσεις, που ξεπερνούν κατά πολύ τις επενδύσεις σ' όλους τους άλλους κλάδους. Η αδιαφορία του ελληνικού κράτους για ένα πρόγραμμα λαϊκής κατοικίας εναπόθεσε τη λύση του στεγαστικού προβλήματος αποκλειστικά στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Η κρατική πολιτική γης που χαρακτηρίζεται από έλλειψη οποιωνδήποτε κρατικών ρυθμίσεων για τη γη, στήριζε την κερδοσκοπία πάνω στη γη, ευνόησε τον κατακερματισμό της και ταυτόχρονα διατηρεί την ύπαρξη τεράστιων ιδιοκτητιών εκτάσεων (εκκλησιαστικά κτήματα, τσιφλίκια). Μ' αυτή την πολιτική μπήκαν οι βάσεις για την άναρχη δόμηση των ελληνικών μεγαλουπόλεων, που ολοκληρώθηκε με το νόμο για αντιπαροχή και την καθιέρωση ψηλών συντελεστών δόμησης. Οι πόλεις αναπτύσσονται άναρχα, χωρίς υποδομή (αποχετευτικό, πάρκα, βιομηχανική ζώνη) και χωρίς κοινωνικές παροχές (νοσοκομεία, παιδικοί σταθμοί, πολιτιστικά κέντρα κλπ). Όλα τα προβλήματα των κατοίκων λύνονται σε ιδιωτική βάση. Π.χ. η έλλειψη μαζικών συγκοινωνιών οδήγησε στην αλόγιστη χρήση του ΙΧ. με αποτέλεσμα τη δημιουργία κυκλοφοριακού χάους και μόλυνσης στα κέντρα των πόλεων.

Τα παραπάνω προβλήματα δεν ισχύουν για όλη την πόλη. Οι ελληνικές πόλεις παρουσιάζουν σαφή ταξική διάθρηση. Για τα πλούσια προάστια υπάρχουν φαρδιοί δρόμοι, πρασιές, πεζοδρόμια κλπ, ενώ αφθονούν το πράσινο και οι πλατείες. Στις εργατικές συνοικίες αντίθετα υπάρχουν ανοιχτά ρέματα, εργοστάσια συνορεύουν με τα σπίτια, το πράσινο είναι ελάχιστο.

Οι συνθήκες ζωής της εργατικής τάξης είναι σοβαρά υποβαθμισμένες. Από τη μια ζει στις εργατικές συνοικίες σε συνθήκες άσχημες, από την άλλη δουλεύει σε συνθήκες ανθυγιεινές και επικίνδυνες. Το εργασιακό περιβάλλον αποσιωπάται συστηματικά από τους αστούς περιβαλλοντολόγους. Κι αυτό γιατί εκεί η ευθύνη της άρχουσας τάξης είναι άμεση και φανερή. Εκεί φταίει η εντατικοποίηση της δουλειάς, η έλλειψη στοιχειωδών μέτρων προστασίας από μέρους της εργοδοσίας και η έλλειψη νομοθεσίας ελέγχου,

ιατρικής πρόληψης και περίθαλψης από μέρους του κράτους. Δεν είναι τυχαίο, ότι η Ελλάδα έχει ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών. Ο ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων είναι κι αυτός υποβαθμισμένος. Τα πολιτιστικά κέντρα είναι ανύπαρκτα, οι κοντινοί στις πόλεις τόποι αναψυχής έχουν καταστραφεί (π.χ. Σαρωνικός) οι εγκαταστάσεις αθλητισμού είναι ανεπαρκείς.

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος αποτελεί ακόμα μια έκφραση του αδιέξοδου του καπιταλισμού να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σύγχρονου ανθρώπου για υγιεινές συνθήκες δουλειάς και κατοικίας, για καθαρό περιβάλλον, για ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων. Όπως τονίστηκε και στην αρχή η ριζική λύση των προβλημάτων του περιβάλλοντος περνάει μέσα από την ανατροπή των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, που γεννούν και αναπαράγουν το όλο πρόβλημα, απαιτεί την ύπαρξη κοινωνικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής, την εγκαθίδρυση του σοσιαλισμού. Ωστόσο και σήμερα μπορούμε να έχουμε άμβλυνση των καταστροφών και λήψη κάποιων μέτρων προστασίας, στον βαθμό που παρθούν γενικότερα μέτρα, που θα χτυπούν το πρόβλημα στη ρίζα του, δηλαδή που θα θίγουν την ασυδοσία των μονοπωλίων και του ιμπεριαλισμού, και θα στηρίζονται στο μαζικό λαϊκό κίνημα.

Το ΚΚΕ αγωνίζεται σήμερα άμεσα για ένα πρόγραμμα ουσιαστικών αλλαγών, για ένα πρόγραμμα στόχων της πραγματικής αλλαγής (Π.Α.) σε βασικούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Οι στόχοι αυτοί συνδέονται άμεσα και πολύπλευρα με την προώθηση λύσεων στα προβλήματα του περιβάλλοντος, όπως θα δούμε παρακάτω:

Η βάση για την πραγματική αλλαγή είναι η κατάργηση της ασυδοσίας των μονοπωλίων. Η κατάργηση των προνομιακών νόμων για τα ντόπια και ξένα μονοπώλια, η καταγγελία των ληστρικών συμβάσεων κι η αναθεώρηση του νόμου περί κινήτρων, που προτείνονται στις θέσεις του 11ου Συνεδρίου, μπορούν να συντελέσουν αποφασιστικά για να περιοριστεί η ασύδοτη ρύπανση του περιβάλλοντος η αυθαίρετη εγκατάσταση βιομηχανιών, το ξεπούλημα των πρώτων υλών της χώρας. Στα πλαίσια της θέσπισης αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας ελέγχου της δράσης των μονοπωλίων πρέπει να ψηφιστεί ειδικά για το περιβάλλον μια νομοθεσία, που θα επιβάλλει ένα καθεστώς ελέγχου από τους εργαζόμενους και την ΤΑ για τις συνθήκες δουλειάς και την ποιότητα των αποβλήτων των μονοπωλιακών επιχειρήσεων, θα υποχρεώνει σε υποβολή και έγκριση περιβαλλοντικής άδειας εγκατάστασης, θα επιβάλλει μέτρα αντιρρύπανσης, που θα επιβαρύνουν οικονομικά τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι τα μονοπώλια μπροστά στην ευαισθησία της κοινής γνώμης για το περιβάλλον και λόγω κάποιων αρνητικών επιπτώσεων της ρύπανσης και στην ίδια την παραγωγή, δέχονται την επιβολή μέτρων αντιρρύπανσης, αρκεί να επιχορηγούνται, ώστε να μην πληρώνουν για τη ρύπανση, που τα ίδια προκάλεσαν και ταυτόχρονα να αποκομίζουν κέρδη τα μονοπώλια, που παράγουν τεχνολογία αντιρρύπανσης. Για να μπει τέλος σ' αυτές και άλλες επιχορηγήσεις των μονοπωλίων από τα χρήματα του ελληνικού λαού πρέπει να αναθεωρηθεί ριζικά ο νόμος περί κινήτρων στην κατεύθυνση της επιχορήγησης των μικρομεσαίων, των δημοτικών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Σημαντική πλευρά της αντιμονοπωλιακής, οικονομικής πολιτικής αποτελούν οι εθνικοποιήσεις.

Η εθνικοποίηση του ορυκτού πλούτου και συγκεκριμένα των μονοπωλίων Μποδοσάκη, Σκαλιστήρη, Ηλιόπουλου και της γαλλικής Πεσινέ θα βάλει τέρμα στη ληστρική εκμετάλλευση και την κατασπατάληση του και θα κάνει δυνατή την ορθολογική αξιοποίηση του.

Με την εθνικοποίηση των 3 ιδιωτικών διυλιστηρίων (ESSO, Πετρόλα, Μοτορόιλ) και των παραρτημάτων των πολυεθνικών που εμπορεύονται τα πετρελαιοειδή θα μπορέσουν να σταματήσει η νοθεία που γίνεται σ' όλες τις φάσεις της διανομής των υγρών καυσίμων, να βελτιωθεί η ποιότητα των καυσίμων (κι όχι μόνο με δείκτη την περιεκτικότητα τους σε θείο), να εκσυγχρονιστεί ο εξοπλισμός των διυλιστηρίων (και του ήδη κρατικού στον Ασπρόπυργο), ώστε να μη ρυπαίνουν το γύρω τους περιβάλλον. Πέρα από αυτές τις συγκεκριμένες προτάσεις η εθνικοποίηση μπορεί να επιβάλλεται γενικά σαν ρύθμιση σε μεγάλες βιώσιμες επιχειρήσεις, σαν διέξοδος στους εκβιασμούς της εργοδοσίας για απολύσεις εργαζομένων και κλείσιμο της επιχείρησης, όταν μπαίνει ζήτημα ελέγχου για τη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Με τους παραπάνω τρόπους θα μπορέσουν να απελευθερωθούν πόροι που μέχρι σήμερα τους ιδιοποιούνταν ανεξέλεγκτα τα μονοπώλια και να επενδυθούν χρήματα στη διεύρυνση του δημόσιου τομέα με έργα αποκατάστασης και προστασίας του περιβάλλοντος, με την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου, την ανάπτυξη και προώθηση καθαρών τεχνολογιών και κλειστών κυκλωμάτων παραγωγής κ.ά.

Η οικονομική αυτή πολιτική θα ολοκληρωθεί με την προώθηση της αυτοτελούς ανάπτυξης της χώρας μας, την αποδέσμευση της από ξένα κέντρα λήψης αποφάσεων, και πρώτα και κύρια από την ΕΟΚ. Για να μπορέσουν οι φυσικοί πόροι να αξιοποιούνται σύμφωνα με το συμφέρον της χώρας και όχι σύμφωνα με τις επιταγές και τις κάθε

φορά ανάγκες του ιμπεριαλισμού. Για να μπορέσει να προωθηθεί η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία ελέγχου προστασίας του περιβάλλοντος, χωρίς βέτο και δεσμεύσεις από την ΕΟΚ, όπως έγινε με την ίδρυση εθνικής φαρμακοβιομηχανίας. Για να σταματήσει η εξαγωγή ρυπογόνου βιομηχανίας στη χώρα μας από τα ξένα μονοπώλια.

Η αυτοτελής οικονομική ανάπτυξη θα στηρίζεται στην αξιοποίηση των εσωτερικών πόρων και στη συνεργασία σε ισότιμη βάση με όλες τις χώρες. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεργασία με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες για την ανταλλαγή πείρας και την κατασκευή έργων, που αφορούν περισσότερες από μια χώρες, όπως είναι π.χ. η κοινή αξιοποίηση του Νέστου και των μεταλλευμάτων της Ροδόπης κ.α. Η χώρα μας πρέπει να πάρει μέρος στο κίνημα των βωξίτοπαραγωγών και των πετρελαιοπαραγωγών χωρών ενάντια στους εκβιασμούς των ιμπεριαλιστών.

Η αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων, που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία, η έξοδος από την κρίση επιβάλλουν την παραγωγική ανασυγκρότηση της οικονομίας προς όφελος του λαού. Μέσα απ' αυτήν θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν προβλήματα, όπως η ανισόμετρη ανάπτυξη της χώρας, οι καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος, η ενεργειακή κρίση.

Βασικό κριτήριο της παραγωγικής ανασυγκρότησης είναι η περιφερειακή αναδιάρθρωση της χώρας, που θα αξιοποιεί τους φυσικούς πόρους σε κάθε περιοχή της χώρας και θα αντιμετωπίζει τα τοπικά οξυμένα προβλήματα περιβάλλοντος. Απαιτείται γι αυτό να υπάρξει προσανατολισμός για την κατάρτιση κι εφαρμογή, με την ουσιαστική συμμετοχή του λαού, ενός συνολικού χωροταξικού σχεδίου, που θα περιλαμβάνει την χωροθέτηση των διαφόρων δραστηριοτήτων (κατοικία, βιομηχανία, τουρισμός, γεωργία), ένα ειδικό πρόγραμμα μεταφοράς και επανεγκατάστασης ενός αριθμού βιομηχανιών και δημιουργία βιομηχανικών ζωνών. Το χωροταξικό σχέδιο πρέπει να προβλέπει την εγκατάσταση των βιομηχανιών εκεί όπου οι μετεωρολογικές και γεωγραφικές συνθήκες το επιτρέπουν για να υπάρχει δυνατότητα της φυσικής απομάκρυνσης των υγρών και αερίων αποβλήτων, κι εκεί όπου υπάρχουν πρώτες ύλες. Στα πλαίσια αυτά περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανιών, και έντονα προβλήματα περιβάλλοντος, όπως π.χ. η Ελευσίνα, πρέπει να χαρακτηριστούν σαν κορεσμένες, να απαγορεύεται η παραπέρα εγκατάσταση ρυπογόνων δραστηριοτήτων σ' αυτές και να προωθηθεί ένα πρόγραμμα ανάπλασης της περιοχής. Για την ανάπλαση των πόλεων πρέπει να κατασκευαστούν έργα υποδομής, όπως οδικά δίκτυα, αποχέτευση, χώροι πράσινου, πλατείες, μέσα μαζικής μεταφοράς.

Για τους χώρους πράσινου πρέπει να ακολουθηθεί τολμηρή πολιτική δέσμευσης κάθε ελεύθερου χώρου και κάθε χρήσης, που έχει εγκαταλειφθεί (στρατώνες, παλιά σφαγεία).

Για την παραγωγική ανασυγκρότηση της αγροτικής οικονομίας και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών απαιτείται η προγραμματισμένη αναδιάρθρωση της με κριτήριο τις δυνατότητες της περιοχής, τις ανάγκες της χώρας και τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις. Ο αλιευτικός και δασικός πλούτος και το υδάτινο δυναμικό της χώρας πρέπει να μπουν κάτω από προστασία με ειδική νομοθεσία και να υπάρξει πρόγραμμα αξιοποίησης τους. Ειδικά για τα γλυκά νερά πρέπει να προγραμματιστεί η άντληση τους και η χρησιμοποίηση τους σε αρδευτικά και υδροηλεκτρικά έργα. Περιοχές μεγάλου φυσικού κάλλους και ευαίσθητες οικολογικά (π.χ. υγροβιότοποι) πρέπει να χαρακτηριστούν σαν περιοχές υψηλής προστασίας. Όταν προγραμματίζονται έργα μεγάλης έκτασης (φράγματα, αλλαγή ροής ποταμών κλπ) πρέπει να μελετιούνται οι επιπτώσεις από αυτά και να γίνεται συνολική ρύθμιση για όλη την περιοχή με συντονισμό των διαφόρων προγραμμάτων.

Ειδικός έλεγχος πρέπει να γίνεται για τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα και τις ζωοτροφές και η χρήση τους να γίνεται με την συμβουλή ειδικευμένου προσωπικού και κατόπιν προγραμματισμού, ώστε να προστατευθούν το έδαφος, τα νερά και η τροφή των ανθρώπων. Στην κατεύθυνση αυτή θα συμβάλει η συστηματική και ολόπλευρη οικονομική και επιστημονικοτεχνική ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας και ειδικότερα των συνεταιριστικών μορφών της.

Στον τομέα της ενέργειας απαιτείται η αξιοποίηση των ντόπιων πηγών ενέργειας (λιγνίτης, τύρφη, πετρέλαιο), η ανάπτυξη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, γεωθερμική, υδροηλεκτρική) και η εισαγωγή φυσικού αερίου με την προοπτική μείωσης των εισαγωγών και της χρήσης πετρελαίου. Αυτό θα συμβάλει σημαντικά τόσο στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τις καύσεις με ντήζελ, βενζίνη ή μαζούτ (βιομηχανία, ΙΧ, κεντρική θέρμανση) και από την αποθήκευση των πετρελαιοειδών (δεξαμενές) όσο και στη μείωση της θαλάσσιας ρύπανσης από τη μεταφορά των πετρελαιοειδών (τάνκερ).

Σημαντικό ρόλο στην παραγωγική ανασυγκρότηση της οικονομίας θα παίζει η ανάπτυξη και στήριξη της εγχώριας έρευνας και τεχνολογίας. Ειδικά για το περιβάλλον, πρέπει να αναπτυχθεί έρευνα γύρω από το υπέδαφος της χώρας, για την ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών, για τα οικοσυστήματα, για τις αγροτικές καλλιέργειες.

Η συνδυασμένη προώθηση όλων των παραπάνω στόχων θα δημιουργήσει εκείνες τις προϋποθέσεις

για μια οικονομική ανάπτυξη προς όφελος του λαού, που δε θα θυσιάζει στο βωμό του κέρδους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους. Η παράλληλη εφαρμογή μιας εξωτερικής πολιτικής εθνικής ανεξαρτησίας και φιλειρηνικής, που θα έχει σαν στόχο την αποχώρηση της Ελλάδας από το ψυχροπολεμικό NATO και την απομάκρυνση των πυρηνικών όπλων και των αμερικάνικων βάσεων από τη χώρα μας, θα εξασφαλίζει την πρωταρχική προϋπόθεση για την προστασία του περιβάλλοντος και του ανθρώπου, την ειρήνη.

Οι ουσιαστικές αλλαγές, που προτείνονται στο πρόγραμμα της πραγματικής αλλαγής, περικλείουν συγκρούσεις με τα μονοπώλια και τον ιμπεριαλισμό και συνεπώς θα μπορέσουν να πραγματοποιούνται, αλλά και να διευρύνονται ανάλογα πάντα με το συσχετισμό των δυνάμεων. Το μαζικό λαϊκό κίνημα έχει θέση κλειδί όχι απλά στη στήριξη, αλλά πρώτα απ' όλα στην κατάκτηση και παραπέρα επεξεργασία της πραγματικής αλλαγής. Το λαϊκό κίνημα πρέπει να μπει στο προσκήνιο των πολιτικών αποφάσεων. Γι αυτό απαιτείται ο εκδημοκρατισμός της δημόσιας ζωής, που θα εξασφαλίζει γνήσια λαϊκή συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων θα στηρίζει τον δημοκρατικό προγραμματισμό που θα γίνεται με την ουσιαστική συμμετοχή της Βουλής, της ΤΑ και άλλων οργάνων λαϊκού ελέγχου. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η κλιμάκωση ενός προγράμματος ουσιαστικής δημοκρατικής αποκέντρωσης που θα περιλαμβάνει:

Αποφασιστική ενίσχυση του ρόλου και εξασφάλιση του οικονομικών πόρων της Α' αυτοδιοίκησης (Δήμοι, κοινότητες) ώστε να γίνεται δυνατός ένας ισχυρός τοπικός έλεγχος στα ζητήματα ρύπανσης του περιβάλλοντος και κύρια στις μεγάλες βιομηχανίες και να υπάρχει δυνατότητα άμεσης επέμβασης.

Την ανάδειξη της αυτοδιοίκησης β' βαθμού σαν ουσιαστικής εκλεγμένης εξουσίας στο επίπεδο του νομού, ώστε να λύνονται συνολικότερα προβλήματα περιβάλλοντος, που αφορούν περισσότερους από έναν δήμο.

Πρωώθηση της αυτοδιοίκησης γ' βαθμού, που θα συντονίζει τα επιμέρους προγράμματα, θα προωθεί ευρύτερες ρυθμίσεις, θα συντελεί στην ανάπτυξη όλης της περιοχής ισόμετρα και σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Η ιδιαίτερη οξύτητα που παρουσιάζουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος έχει αρχίσει να ευαισθητοποιεί πλατιές μάζες. Η ευαισθητοποίηση αυτή στρέφεται αντικειμενικά ενάντια στον καπιταλισμό, που προκάλεσε αυτά τα προβλήματα και δεν μπορεί να δώσει ικανοποιητική λύση σ' αυτά.

Μέσα από την κινητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος μπορούν να τραβηχτούν στον αγώνα κοινωνικά στρώματα, που μέχρι τώρα μέναν έξω από το μαζικό κίνημα. Στις θέσεις για το 11ο Συνέδριο τονίζονται ότι:

«Το ΚΚΕ πρέπει να επιδιώξει τη δραστήρια συμμετοχή της εργατικής τάξης και όλων των εργαζομένων στην πάλη για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, να δώσει σ' αυτή σωστό αντιμονοπωλιακό προσανατολισμό, να τη συνδέσει οργανικά με το γενικότερο μαζικό λαϊκό κίνημα.

Το συνδικαλιστικό κίνημα των εργατοϋπαλλήλων, οι αγροτικοί σύλλογοι, το κίνημα της νεολαίας, όλο το μαζικό κίνημα και ιδιαίτερα η ΤΑ πρέπει να κάνουν υπόθεση τους την προώθηση των αιτημάτων για την βελτίωση της κοινωνικής ζωής» (βλ «Θέσεις για. το 11ο Συνέδριο»).

Η ΤΑ και οι μαζικοί φορείς της γειτονιάς — επιτροπές ειρήνης, γυναικείοι σύλλογοι, πολιτιστικοί σύλλογοι, στέκια νεολαίας — μπορούν να αναπτύξουν και έχουν αναπτύξει — πολύπλευρους αγώνες για μια σειρά καθημερινά και άμεσα προβλήματα περιβάλλοντος, όπως είναι η δέσμευση ενός ελεύθερου χώρου, η δημιουργία ενός παιδικού σταθμού, το διώξιμο ενός εργοστασίου, η βελτίωση της συγκοινωνίας. Η ΤΑ πρέπει παράλληλα να παλέψει για τη δημοκρατική αποκέντρωση, για τη θέσπιση αυτοδιοίκησης β' και γ' βαθμού, για την ψήφιση νόμου -πλαισίου για το περιβάλλον, που θα κατοχυρώνει τη συμμετοχή της στον έλεγχο, για την υλικοτεχνική της ενίσχυση, ώστε να μπορεί να διεκπεραιώνει τον έλεγχο και να ανταποκρίνεται στα καθήκοντα της.

Οι επιστημονικοί σύλλογοι μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη μελέτη των προβλημάτων του περιβάλλοντος, στην αποκάλυψη των αιτιών και των ενόχων για τις καταστροφές, στη διαμόρφωση τεκμηριωμένων προτάσεων - λύσεων, που θα αντικρούουν τις τεχνοκρατικές και αντιλαϊκές απόψεις. Οι σύλλογοι των εκπαιδευτικών, το φοιτητικό κίνημα κι οι άλλοι πανεπιστημιακοί φορείς πρέπει να παλέψουν για την εισαγωγή ειδικών και κατάλληλων μαθημάτων σχετικών με το περιβάλλον σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και για την ανάπτυξη της έρευνας στον τομέα αυτό.

Οι σύλλογοι των εργαζομένων στην ΔΕΗ, στα υπουργεία (π.χ. Γεωργίας, ΥΧΟΠ), στις τεχνικές εταιρίες και σ' άλλους οργανισμούς που έχουν άμεση σχέση με δημόσια έργα και με το περιβάλλον μπορούν να παίξουν αποφασιστικό ρόλο στην κριτική διαφόρων μέτρων και νομοσχεδίων, στην πάλη ενάντια σ' αυτά και στη διαμόρφωση εναλλακτικών προτάσεων.

Καθοριστικό ρόλο για το ανέβασμα των αγώνων για ένα καλύτερο περιβάλλον και για τον αντιμονοπωλιακό, αντιιμπεριαλιστικό

προσανατολισμό τους παίζει η ανάπτυξη του εργατικού κινήματος και σ' αυτήν την κατεύθυνση. Η εργατική τάξη με τη θέση που κατέχει στο παραγωγικό σύστημα, βρίσκεται άμεσα στην πηγή της ρύπανσης, δέχεται πρώτη και σε πολύ μεγάλο βαθμό τις επιπτώσεις της και έχει αντικειμενικά τεράστιες, δυνατότητες, αναπτύσσοντας τις αγωνιστικές της κινητοποιήσεις, να επιβάλλει εργατικό έλεγχο και τη λήψη μέτρων στη λειτουργία μιας επιχείρησης, για τον περιορισμό της ρύπανσης.

Ταυτόχρονα η εργατική τάξη μπορεί να μπολιάσει το κίνημα του περιβάλλοντος με πραγματικά επαναστατικές ιδέες, όντας η μόνη τάξη που μπορεί να αλλάξει τις κοινωνικές παραγωγικές σχέσεις, καταργώντας όλο τον ως τα τώρα τρόπο ιδιοποίησης

[Κ. Μαρξ — Φ. Ένγκελς «Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος», ΣΕ, Αθήνα 1976, σελ. 34].

Η καθυστέρηση στην ανάπτυξη διεκδικήσεων για τα ζητήματα περιβάλλοντος μέσα στο εργατικό κίνημα οφείλεται, εκτός από καθαρά υποκειμενικούς λόγους και στην παρεμπόδιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας στους χώρους δουλειάς, την τρομοκρατία, το φόβο της απόλυσης και της ανεργίας μπροστά στους εκβιασμούς της εργοδοσίας, ότι θα κλείσει το εργοστάσιο, άμα επιβληθούν μέτρα αντιρρύπανσης. Σήμερα εντείνεται ιδιαίτερα η προσπάθεια αποπροσανατολισμού του εργατικού κινήματος με ψευτοδιλήμματα, όπως «αντιρρύπανση ή ανεργία», «υγιεινές συνθήκες δουλειάς ή κόψιμο του ανθυγιεινού και συνεπώς μείωση του μισθού».

Το εργατικό κίνημα πρέπει να συνδυάσει την πάλη του για καλύτερα μεροκάματα με την πάλη ενάντια στην ανεργία, με την πάλη για βελτίωση των συνθηκών ζωής της εργατικής τάξης μέσα κι έξω από τον τόπο δουλειάς.

Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να παλέψει:

- για υγιεινές συνθήκες δουλειάς με παράλληλη αύξηση του μισθού, που να καλύπτει το τυχόν κόψιμο του ανθυγιεινού
- για ψήφιση ουσιαστικής νομοθεσίας που να προστατεύει τους εργαζόμενους στους χώρους δουλειάς και να τιμωρεί αυστηρά τους παραβάτες
- για το άνοιγμα του εργοστασίου στον έλεγχο της ΤΑ και των άλλων μαζικών φορέων
- για τη δημιουργία επιτροπών εργοστασιακού ελέγχου με τη συμμετοχή εκλεγμένων και ανακλητών αντιπροσώπων των εργαζομένων και της ΤΑ, που θα ελέγχουν τις συνθήκες δουλειάς και λειτουργίας του εργοστασίου.

Η ιδεολογική - πολιτική δουλειά του κόμματος και ειδικότερα των εργοστασιακών ΚΟΒ θα είναι καθοριστική για το αν το εργατικό κίνημα θα βάλει τέτοια ζητήματα αποκρούοντας τα ψευτοδιλήμματα.

Για να γίνει αυτό θα πρέπει να προβάλλονται συγκεκριμένα και αναλυτικά οι διέξοδοι που προτείνονται από το κόμμα στα θέματα του περιβάλλοντος μέσα από το πρόγραμμα της πραγματικής αλλαγής, θα πρέπει οι ΚΟΒ να επεξεργαστούν προτάσεις για εθνικοποιήσεις βιώσιμων ρυπογόνων βιομηχανιών και να προστεθούν λύσεις για τα προβλήματα των εργαζομένων που δημιουργούνται με τυχόν μετεγκατάσταση της επιχείρησης.

Έτσι με την αποφασιστική συμβολή των κομμουνιστών το εργατικό κίνημα θα μπορέσει να υιοθετήσει ευρύτερα αιτήματα για την προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, που θα συναντιούνται με τα αιτήματα της ΤΑ, των επιστημονικών φορέων, των μαζικών φορέων της γειτονιάς σ' ένα κοινό κίνημα, για το περιβάλλον. Το κίνημα για την προστασία του περιβάλλοντος επιλέγοντας τις πιο αποτελεσματικές οργανωτικές μορφές και έχοντας αιτήματα με αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση, μπορεί να συσπειρώσει πλατιές μάζες και να τις οδηγήσει και μέσα από αυτό το δρόμο στην πάλη για την πραγματική αλλαγή και το σοσιαλισμό.

(του Ε.Κ.)